

- в) враховувати її вік і досвід;
- г) виявляти до неї такт [5, с. 265].

Працівникам кримінальної поліції під час спілкування з особами варто пам'ятати, що велике значення має не тільки те, що вони будуть говорити, але і як.

Отже, дотримання працівниками кримінальної поліції вказаної тактики спілкування з особами не тільки значно знизить конфліктність вказаного спілкування, але й підвищить ефективність протидії злочинам.

1. Юридична психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. і фак. / В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко, Я.Ю. Кондратьєв та ін.; за заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва. Київ: Ін Юре, КОО, 1999. 352 с.
2. Максименко С.Д., Соловйенко В.О. Загальна психологія: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ: МАУП, 2001. 256 с.
3. Столяренко Л.Д. Основы психологии. 3-е изд., перераб. и доп. Серия «Учебники, учебные пособия». Ростов-на-Дону: Феникс, 1999. 672 с.
4. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова. 3-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 560 с.
5. Бочелюк В.Й., Денисова Т.А. Кримінально-виконавча психологія: підручник. Київ: Істина, 2008. 328 с.

Кисельов Ілля Олександрович
викладач кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ ОСТАННІХ РОКІВ

Дослідження злочинності нерозривно пов'язане із аналізом її показників. Незважаючи на постійну критику на недостовірність тієї чи іншої інформації стосовно зареєстрованих та вчинюваних злочинів в Україні, наразі немає інших альтернатив для огляду злочинності в цілому. Огляд та аналіз показників злочинності дозволяє в цілому дійти висновків про її тенденції та сучасний стан.

Останні роки в Україні характеризуються активними змінами, наявністю достатньо гострих соціальних протиріч та політичних конфліктів. Не вносять позитиву і триваючі бойові дії на сході держави. Зрозуміло, що ці фактори певною мірою впливають на злочинність, її стан, структуру та характер. Достатньо складно уявити ефективну діяльність із запобігання злочинності державою, без урахування загальних тенденцій та змін, у її показниках.

Як відомо, показники злочинності розглядають з розподілом на кількісні та якісні. Застосування такої практики є поширеним у кримінологічній літературі та дозволяє комплексно охарактеризувати злочинність. В той же час найбільш точну та повну картину можна побачити лише у разі аналізу всіх показників злочинності, а не окремих даних.

Практика свідчить, що це, на жаль, не завжди враховується представниками ЗМІ та громадськості, які переважним чином орієнтуються на абсолютні показники злочинності, перераховуючи та наводячи лише цифри. В той же час інформація про характер та структуру злочинності залишається не розробленою.

Серед усіх показників злочинності протягом останніх п'яти років найбільшу актуальність мають саме якісні показники. Вони дозволяють зрозуміти «суть» того, що відбувається, побачити більш менш об'єктивні тенденції розвитку злочинності, а на основі цієї інформації розробити та впровадити заходи її запобігання.

Для одержання інформації про особливості характеру злочинності в Україні протягом останніх п'яти років нами було вивчено статистичні показники щорічних звітів Генеральної прокуратури України (Єдиний звіт про кримінальні правопорушення) з 2014 по 2018 роки.

Перш за все, необхідно зауважити, що протягом розглядуваних років спостерігається зміна кількості вчинюваних на території України злочинів у цілому. Так, якщо за 2014 рік було зареєстровано 529139 злочинів, то у 2015 – 565182, у 2016 – 592604, у 2017 – 523911, у 2018 – 487133 (за даними ГПУ). Огляд наведених даних в абсолютних числах вказує на те, що протягом вказаного періоду спостерігаються тенденції щодо зменшення загальної кількості вчинюваних на території України злочинів.

Виносячи висновки щодо «зменшення», необхідно враховувати низку специфічних факторів, зокрема проведення Антитерористичної операції, тимчасова втрата контролю над пев-

ними територіями України, активне реформування багатьох сфер суспільного життя тощо.

Так, якщо ще у 2014 році статистика відображає кількість діянь на майже усій території України, то вже починаючи з 2015 року у виборці не враховані діяння, вчинені на непідконтрольних територіях. Таким чином, можна дійти загального висновку, що з розрахунку на 100 тис. населення (коефіцієнт) кількість злочинів не зменшилась, а навпаки – збільшилась. Втрата контролю над територіями Донецької та Луганської областей, а також АРК Крим призвела до того, що значна частина діянь, які там вчинюються, не потрапляють до статистики.

Проте наведена інформація не дозволяє виявити саме тенденції злочинності, простежити її характер, адже хоча і враховує відношення щодо кількості населення України та пропорційної кількості злочинів, не бере до уваги такий показник, як «тяжкість». Аналіз вчинених у 2014-2018 роках злочинів з розподілом їх на злочини невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі дозволяє дійти окремих висновків про характер злочинності в Україні.

Зокрема, в аналізованому періоді злочини невеликої тяжкості, а також злочини середньої тяжкості пропорційно зменшились. Тим не менш, питома вага особливо тяжких злочинів залишилась майже без змін, а тяжкі злочини суттєво збільшились у структурі злочинності. Наведена інформація свідчить про те, що у структурі злочинності наразі відбуваються негативні зміни, що в кінцевому перебігу будуть мати й вкрай негативні наслідки.

Задля того, щоб зрозуміти реальний масштаб погіршення ситуації, необхідно поглянути на питому вагу тяжких злочинів в загальній структурі злочинності. Якщо у 2014 році було зареєстровано 529139 злочинів, з яких 154216 були тяжкі, їх питома вага сягала 29,1 % від загальної кількості, що, до речі, вже досить тривожний показник. З огляду на статистичні дані, протягом 2018 року було зареєстровано 487133 злочини, з яких 167986 були тяжкими, їх питома вага складає 34,5%.

Для того, щоб відстежити динаміку таких змін, наведемо питому вагу тяжких злочинів за роками, зокрема: 2014 – 29,2%, 2015 – 31,5%, 2016 – 36,0%, 2017 – 37,8%, 2018 – 34,5%. Наведені показники демонструють саме тенденції злочинності, які полягають у поступовому чіткому погіршенні, в той час як абсолютні показники злочинності «плавають» і змінюються у більшу чи меншу сторону. Навіть зменшення питомої ваги тяжких злочинів у структурі злочинності в 2018 році не надає оптимізму. Фактично сьогодні кожен третій злочин, що вчинюється в Україні, є тяжким (!).

У загальному вигляді наведені дані демонструють якісно негативні зміни, які відбулися протягом останніх п'яти років у структурі та характері злочинності. Навіть простий аналіз питомої ваги тяжких та особливо тяжких злочинів у загальній структурі злочинності в Україні показує, що злочинці вчинюють дедалі більш небезпечні діяння.

Кожен третій злочин сьогодні в Україні є тяжким, а це означає, що він заподіює суттєву шкоду суспільству та державі. З урахуванням цього основна увага сьогодні, на нашу думку, повинна приділятися не боротьбі з «показниками», які традиційно однобічно вимірюють в абсолютних числах, а підвищенню якості роботи правоохоронних органів та обранню вектору на запобігання злочинності.

Коваленко Андрій Васильович
докторант Національної академії
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІЦІЇ ТА ІНШИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Запобігання та протидія злочинності є одним із найбільш пріоритетних напрямів державної політики, а система органів, що здійснюють цю діяльність, не обмежується лише Національною поліцією. Окрім цього, вчені акцентують вагу на тому, що поліція не здійснює свою діяльність ізольовано, а реалізує функції у сфері запобігання та протидії злочинності лише у тісному взаємозв'язку.

Саме тому автором обрано відповідну тематику. Від злагодженості взаємодії усіх правоохоронних органів залежить ефективність запобігання та протидії злочинності, низький рівень якої дасть можливість державі розвиватися, будувати міцну економіку та розширювати можливість реалізації інших важливих благ.

Перш за все слід зауважити на розумінні понять «запобігання» та «протидія» злочинності, оскільки, незважаючи на широко опрацьовану доктрину, підходи до їх трактування різняться. Так, за загальним правилом, поняття запобігання злочинності вчені визначають